УДК 37.015.3:[373.5.016:811.111]

DOI: 10.31652/2786-9083-2026-7(1)-46-59

Катерина Поселецька,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри германської філології, перекладу та
зарубіжної літератури
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
ORCID ID 0000-0002-0861-7123
Scopus-Author ID 57212267129
poseletska@gmail.com

Олена Боровська,
кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри германської філології,
перекладу та зарубіжної літератури
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
ORCID ID 0000-0002-3688-3621
Scopus-Author ID 58138653400
oborovska@vspu.edu.ua

Тетяна Сольська,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри германської філології, перекладу
та зарубіжної літератури
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
ORCID ID: 0000-0002-2983-6704
Scopus-ID 57224906343
tsolska@vspu.edu.ua

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА МАТЕРІАЛІ АВТЕНТИЧНИХ ІНШОМОВНИХ ТЕКСТІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація.

Ключові слова: критичне мислення, автентичні тексти, навчання іноземної мови, читання, медіаграмотність, старшокласники.

Kateryna Poseletska,
Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Department of Germanic Philology,
Translation and Foreign Literature.
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
ORCID ID 0000-0002-0861-7123
Scopus-Author ID 57212267129
poseletska@gmail.com

Olena Borovska,
Ph.D. (Philology), Senior Lecturer of the Department of Germanic Philology,
Translation and Foreign Literature.
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
ORCID ID 0000-0002-3688-3621
Scopus-Author ID 58138653400
oborovska@vspu.edu.ua

Tetiana Solska,
Ph.D. (Philology), Associate Professor of the Department of Germanic Philology,

Translation and Foreign Literature.
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
ORCID ID: 0000-0002-2983-6704
Scopus-ID 57224906343
tsolska@vspu.edu.ua

DEVELOPMENT OF LEARNERS' CRITICAL THINKING THROUGH AUTHENTIC FOREIGN-LANGUAGE TEXTS: THEORETICAL ASPECT

Annotation. The article is devoted to the theoretical substantiation of the role of authentic English-language texts in the development of critical thinking skills among senior secondary school students in the process of foreign language learning. The essence of critical thinking as a key competence of modern education is revealed, and its importance in the context of information overload and the spread of media content of varying quality is emphasized. The study analyzes the approaches of Ukrainian and foreign scholars to the problem of fostering critical thinking and the use of authentic texts in foreign language teaching. The didactic potential of authentic materials as an effective means of developing analytical, argumentative, metacognitive, and media literacy skills of learners is identified. Particular attention is paid to the capacity of authentic texts to enhance intercultural competence, cognitive flexibility, and the ability to recognize manipulative strategies in media discourse. The article concludes that the systematic use of authentic English-language texts in foreign language education is an effective tool for developing students' critical thinking and preparing them for conscious and informed engagement with information in contemporary society.

Keywords: critical thinking, authentic texts, foreign language learning, reading, media literacy, senior secondary school students.

Актуальність. Розвиток критичного мислення є однією з ключових цілей сучасної освіти, особливо в умовах суспільства, де учні стикаються з великим обсягом різноманітної, часто суперечливої інформації. Здобувачі освіти, які готуються до самостійного життя та професійного вибору, потребують не лише знань із різних дисциплін, але й навичок обґрунтованого аналізу, логічного мислення та здатності ставити під сумнів недостовірну інформацію. У цьому контексті особливе значення має навчання читанню англомовних автентичних текстів, яке не лише покращує мовні компетенції учнів, але й стимулює розвиток їхнього критичного мислення.

Постановка проблеми. У сучасному освітньому просторі, що характеризується стрімким зростанням обсягів інформації та поширенням медіаконтенту різної якості, особливої актуальності набуває проблема формування критичного мислення здобувачів освіти. Здобувачі освіти щоденно зустрічаються з іншомовними інформаційними матеріалами, які можуть містити суб'єктивні оцінки, приховані смисли та маніпулятивні впливи, що ускладнює їх об'єктивне сприйняття. Попри значну увагу науковців до розвитку критичного мислення, питання цілеспрямованого використання іншомовних автентичних текстів як ефективного дидактичного засобу його формування у процесі навчання іноземної мови залишається недостатньо систематизованим і потребує подальшого теоретичного осмислення та методичного обґрунтування.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичні засади критичного мислення розкрито у працях Л. Елдера та Д. Халперна, які визначили критичне мислення як усвідомлений, рефлексивний і цілеспрямований процес аналізу та оцінювання інформації. Психолого-педагогічні аспекти формування критичного мислення учнів і підлітків досліджувала Д. Кун, зосереджуючись

на розвитку аргументації, міркування та метакогнітивних умінь.

У галузі методики навчання іноземних мов проблему розвитку критичного мислення в процесі читання вивчали Н. Гудзь, О. Кузьменко, О. Черниш, які розглядали критичне мислення як засіб ефективного оволодіння іншомовною комунікацією. Особливу увагу використанню автентичних текстів у старшій школі приділено в роботах Л. Ортинської, Г. Подосиннікової та В. Кузнецової, де обґрунтовано можливості автентичних художніх і публіцистичних текстів для формування навичок аналізу, інтерпретації та оцінювання інформації. Сучасні дослідження в контексті EFL (О. Литвиненко, М. Глуховська та ін.) підтверджують ефективність читання автентичних текстів як засобу розвитку критичного мислення учнів і студентів.

Мета дослідження є теоретичне обґрунтування доцільності використання іншомовних автентичних текстів у процесі навчання іноземної мови та визначення їх ролі у розвитку критичного мислення старшокласників.

Виклад основного матеріалу. В освітньому контексті критичне мислення стає особливо важливим, оскільки сучасні здобувачі освіти щодня зустрічаються з безмежними потоками інформації, яка часто подана упереджено або неточно. В умовах такої інформаційної насиченості саме здатність мислити критично дозволяє їм орієнтуватися у величезній кількості даних, уникати маніпуляцій і розвивати незалежне судження. Критично мислячий учень не просто запам’ятовує інформацію, а ставить під сумнів її походження і шукає обґрунтовані докази перед тим, як прийняти як істину. Це сприяє вихованню самодостатньої, творчої особистості, яка готова до викликів сучасного світу. Розвиток критичного мислення також дає здобувачам інструменти для вирішення складних життєвих проблем, що мають соціальні, політичні або етичні виміри. В умовах нестабільного світу з багатьма невизначностями такі навички стають фундаментом успішної адаптації до швидких змін. У кінцевому підсумку, критичне мислення в освіті – це шлях до особистісного і професійного зростання, який формує громадянське суспільство, здатне захищати демократичні цінності, приймати зважені рішення і творити майбутнє (Безвін Ю. Г., 2020).

Критичне мислення пронизує сучасну освіту як невід’ємний компонент розвитку особистості, який формує здатність не лише навчатися, але й переосмислювати здобуті знання. Його вплив виходить далеко за межі академічного середовища: це здатність глибоко оцінювати світ навколо, розуміти контексти, у яких виникає та чи інша інформація, і, що важливо, приймати раціональні рішення навіть у складних, нестандартних ситуаціях.

Здобувачі освіти, які застосовують критичне мислення, не обмежуються механічним засвоєнням теорем чи фактів, а прагнуть усвідомити логіку їх формулювання та умови, що зумовили їх появу. Такий підхід сприяє розвитку здатності самостійно вибудовувати аргументацію, обґрунтовувати власні позиції та зберігати відкритість до нових ідей, поєднуючи її з умінням неупереджено переглядати власні погляди.

Іншомовні автентичні тексти є вдалим інструментом для розвитку критичного мислення, оскільки вони надають учням доступ до реальних джерел інформації, які мають не лише лінгвістичну, а й культурну цінність. Використання таких матеріалів у навчальному процесі дозволяє учням

аналізувати текстові нюанси, виявляти культурний підтекст, різноманітні соціальні та політичні точки зору, що розширює їхній світогляд і стимулює аналітичне мислення. На відміну від адаптованих матеріалів, автентичні тексти – наприклад, статті з відомих газет і журналів, наукові дослідження, блоги, літературні твори – відображають справжні мовні структури та лексичні особливості, характерні для англомовних культур, що стимулює учнів не лише вивчати мову, а й критично ставитися до інформації.

Один із головних способів, у який автентичні тексти сприяють розвитку критичного мислення, полягає у вимогах до учнів оцінювати достовірність джерел і розуміти авторську позицію. Наприклад, читаючи статті з різних новинних видань, учні можуть порівнювати, як одна і та ж подія подається в різних джерелах, звертаючи увагу на тон, термінологію та стиль викладу. Це дозволяє виявити можливу упередженість автора, підтекст або навіть пропагандистський характер тексту, що стимулює учнів розвивати здатність відрізняти факти від думок і зважено ставитися до інформації. Такий підхід особливо важливий у сучасному світі, де новини та інформація поширюються швидко і не завжди є перевіреними (Browne M. N., 2015).

Використання іншомовних автентичних текстів також дозволяє розвивати навички аргументації. Оскільки ці тексти, як правило, подаються з певною точкою зору або міркуваннями, учні можуть аналізувати їх, виділяючи аргументи на підтримку різних поглядів і оцінюючи їхню силу. Наприклад, читаючи уривки з наукових статей чи редакційні коментарі, учні можуть навчитися розрізняти типи аргументів (логічні, емоційні, етичні) та визначати, чи достатньо вони переконливі і доречні. Це не лише розвиває їхнє вміння формувати власні аргументовані думки, а й сприяє здатності коректно висловлюватися іноземною мовою, що є важливим для їхнього особистого та академічного зростання (Тарнопольський О. Б., 2006).

Іншомовні автентичні тексти стимулюють учнів до активного залучення у навчальний процес, оскільки вони можуть бути складними і викликати запитання. Наприклад, тексти можуть містити незнайомі терміни, культурні відсилання або контекстуальні натяки, що змушує учнів проводити власне дослідження для кращого розуміння. Це формує навички самостійного навчання і закладає основу для критичного мислення, адже учні починають самостійно аналізувати інформацію, шукати підтвердження і пояснення. Цей процес сприяє підвищенню їхньої відповідальності за власне навчання та формує здатність приймати зважені рішення на основі повного розуміння інформації. Автентичні іншомовні тексти часто використовуються в освітніх дебатах або дискусіях, що стимулює учнів формувати власну думку і висловлювати її перед іншими (OECD, PISA, 2019).

Безсумнівно іншомовні тексти відіграють важливу роль у розвитку критичного мислення, оскільки надають учням можливість працювати з реальними джерелами, розвивати навички аналізу, аргументації та міжкультурної компетенції. Цей підхід допомагає формувати здатність до самостійного судження, прийняття обґрунтованих рішень і сприяє глибшому розумінню як іноземної мови, так і світового культурного контексту, у якому ця мова використовується.

Автентичні іншомовні тексти сприяють розвитку медіаграмотного

критичного мислення. Вони дають змогу учням працювати з сучасними інформаційними матеріалами, у яких відображені сучасні світові події, економічні та соціальні проблеми, політичні ситуації. Наприклад, аналіз статті з британського або американського видання про зміни клімату може не лише забезпечити учнів необхідними знаннями з теми, але й навчити їх розрізняти, як різні медіаресурси подають цю тему і що вони хочуть досягти. Таке медіаграмотне критичне мислення готує учнів до реального життя, де інформація надходить у великій кількості і з різних джерел, а її достовірність не завжди є очевидною. Ще одним важливим елементом є розвиток когнітивної гнучкості через роботу з автентичними текстами. Англомовні автентичні тексти часто пропонують не одну, а кілька можливих інтерпретацій подій або проблем, що стимулює учнів шукати різні шляхи для аналізу й вирішення проблем. Наприклад, обговорення уривку з класичної літератури або есе на філософську тему може викликати суперечки серед учнів, які мають різні точки зору. Це змушує їх мислити гнучко, враховувати аргументи з усіх боків і розвивати здатність до мультидисциплінарного підходу, коли одна й та ж проблема розглядається з різних перспектив – історичної, соціологічної, психологічної тощо. Такий підхід збагачує критичне мислення, навчаючи учнів враховувати всі можливі фактори та ускладнювати своє розуміння явищ (Безвін Ю. Г., 2020).

Автентичні тексти забезпечують багатовимірне освітнє середовище для формування критичного мислення, оскільки робота з ними передбачає аналіз, зіставлення, оцінювання та рефлексію над змістом. Їх використання сприяє розвитку не лише мовної компетентності, а й таких інтелектуальних якостей, як когнітивна гнучкість, стійкість та здатність до самостійного осмислення інформації, що становить підґрунтя критичного мислення в умовах сучасного інформаційного простору.

Завдяки тому, що автентичні тексти створюються для носіїв мови, вони представляють мову і культуру в їхньому природному вигляді, що робить їх надзвичайно цінними для формування розуміння багатогранності світоглядів і значення культурних відмінностей. Це стимулює учнів сприймати інформацію критично, навчає їх аналізувати не лише зміст, але й стиль, інтонацію, емоційний підтекст, а також наміри автора. Однією з важливих особливостей англомовних автентичних текстів є їхня здатність формувати навички *декодування прихованих змістів* та *розпізнавання маніпулятивних технік*, які часто використовуються у політичних, соціальних та рекламних матеріалах. Наприклад, учні можуть аналізувати політичні промови або рекламу, щоб зрозуміти, як саме автори використовують стилістичні та риторичні засоби для впливу на аудиторію, викликаючи певні емоції або нав’язуючи певні погляди. Це вміння є важливим для розуміння того, як сучасні медіа впливають на суспільну думку, і дозволяє учням формувати об’єктивнішу оцінку інформації, особливо в умовах великої кількості суперечливих джерел. Ще одним аспектом роботи з автентичними текстами є *розвиток навичок аргументації* і вміння будувати логічні ланцюжки. Оскільки такі тексти часто містять різні позиції з актуальних питань – наприклад, екологічних, соціальних чи економічних, – учні можуть розвивати власні аргументи, спираючись на факти та логіку, а також навчаються розпізнавати слабкі місця в аргументації автора. Вони бачать приклади того, як можна будувати аргументи, зважуючи альтернативні точки зору, і самі

починають підходити до аналізу будь-якої проблеми більш усвідомлено та критично (Akbari O., 2015).

Іншомовні автентичні тексти також дозволяють розвивати *емоційну та етичну компетентність*, адже вони часто піднімають складні моральні дилеми, що дає учням змогу формувати та осмислювати власні моральні цінності. Наприклад, аналіз текстів про права людини, питання соціальної нерівності чи захисту навколишнього середовища змушує учнів задуматися над етичними аспектами різних проблем. У процесі такого аналізу вони вчаться ставити себе на місце інших, розуміти їхній досвід і розглядати свої погляди з різних точок зору, що сприяє розвитку емпатії та толерантності. Також унікальною перевагою автентичних текстів є їх здатність розвивати *метакогнітивні навички*, тобто здатність мислити про своє власне мислення і розуміти, як вони формують власні судження та рішення. Це відбувається, коли учні аналізують свої перші враження від тексту, порівнюють їх із більш глибоким розумінням після детального аналізу, і визначають, як саме змінилася їхня думка. Таке завдання допомагає учням стати більш усвідомленими у власному навчальному процесі, дає їм змогу краще контролювати свої когнітивні процеси та уникати когнітивних спотворень, які можуть впливати на їхні висновки (Околіта Б. І., 2018).

Іншомовні автентичні тексти є дієвим засобом розвитку критичного мислення у старшокласників. Вони забезпечують не тільки можливість вивчення іноземної мови, а й формують навички, які є необхідними для розуміння складних соціальних та культурних реалій, вміння аналізувати інформацію на різних рівнях, об’єктивно оцінювати її та робити усвідомлені висновки. Це підготовлює учнів до викликів сучасного світу, де критичне мислення є ключем до успішної адаптації та розвитку в інформаційному середовищі (Cambridge English, 2021).

Автентичні тексти – це матеріали, створені носіями мови, які охоплюють різні жанри, такі як статті з газет і журналів, літературні твори, блоги, наукові звіти, рекламу, інтерв’ю, подкасти, відео та багато іншого. Основна характеристика автентичного тексту – його природність і відповідність реальному мовному середовищу. Такі тексти не змінюються і не спрощуються для здобувачів, що робить їх цінними для розвитку як мовної компетенції, так і критичного мислення. Вони відображають справжні мовні структури, стилістичні особливості, соціокультурний контекст, що допомагає учням наближатися до реальних умов використання мови і розуміти мову в контексті її справжнього функціонування (Шевкопляс Л. В., 2017])

Використання автентичних текстів у навчальному процесі має глибокий позитивний вплив, оскільки стимулює учнів долати мовні труднощі та розвиває їхню здатність сприймати мову на природному рівні. Такі тексти надають учням доступ до актуальних лексичних і граматичних структур, які використовуються в повсякденному житті носіями мови. На відміну від адаптованих навчальних матеріалів, автентичні тексти представляють живу мову, багату на розмовні вирази, ідіоми, сленг та інші мовні особливості, які роблять її більш багатогранною і динамічною. Це сприяє розвитку мовного чуття у здобувачів, розширює їхній словниковий запас та дає змогу краще розуміти особливості граматики, синтаксису і стилістики іноземної мови.

Крім того, автентичні тексти сприяють інтеркультурному навчанню,

оскільки надають культурну інформацію, яка є невід'ємною частиною розуміння мови. Вивчення таких текстів дозволяє учням розуміти культурні коди, соціальні звичаї, історичні відсилання, які важко передати через адаптовані тексти. Так, новини з британських або американських видань, есе на теми соціальної справедливості чи оповідання про життя в іншомовних країнах допомагають учням зрозуміти не лише мову, а й культурний контекст, у якому вона використовується. Це важливо для формування інтеркультурної компетенції, яка є ключовою для успішної комунікації у глобалізованому світі. Автентичні тексти також сприяють розвитку критичного мислення, оскільки вони зазвичай містять різні думки, точки зору та аргументи, які потребують аналізу. Учні змушені ставити запитання, шукати підтвердження або спростування, розуміти мотиви авторів і можливий підтекст. Наприклад, аналіз газетної статті з різними думками щодо політичної ситуації в певній країні стимулює учнів до оцінки надійності джерел, об'єктивності автора і до вміння розрізняти факти від особистих суджень. Це не лише допомагає розвинути здатність до аналізу інформації, але й готує учнів до реального світу, де критичне ставлення до джерел є необхідністю (Ніколаєва С. Ю., 2008).

Отже, автентичні тексти відіграють багатофункціональну роль у навчальному процесі, сприяючи не лише лінгвістичному, але й культурному та інтелектуальному розвитку учнів. Вони розширюють знання учнів про реальне мовне середовище, формують здатність до критичного мислення і підвищують мотивацію до навчання, роблячи освітній процес цікавим та практичним. У поєднанні з методами активного навчання вони створюють середовище, яке готує учнів до реальної комунікації в іншомовному контексті та до сприйняття інформації на глибокому і усвідомленому рівні (Панова Л. С., 2020).

Читаючи автентичні тексти учні вчаться порівнювати та контрастувати рідну мову і мову, яку вивчаючу, що сприяє розвитку міжмовної компетенції. Завдяки аналізу текстів, вони можуть помічати подібності та відмінності у структурах, що допомагає уникати типових помилок, які виникають через вплив рідної мови. Здобувачі освіти можуть зрозуміти, як по-різному формулюються думки в англійській мові порівняно з українською, що формує у них більш свідомий підхід до вивчення мов. Вони починають розуміти, що не всі фрази або граматичні конструкції можна дослівно перекласти на іншу мову, що стимулює їх адаптувати мовні структури до іншомовного контексту. Окрім того, автентичні тексти сприяють розвитку стратегії читання, адже учні змушені використовувати різні способи розуміння складного або незнайомого тексту. Наприклад, учні можуть навчитися використовувати контекст для здогадки про значення незнайомих слів, виділяти ключову інформацію або навіть пропускати деякі деталі, зосереджуючись на головному. Це розвиває їхню здатність читати не лише повільно і вдумливо, але й швидко – необхідна навичка, коли потрібно отримати загальне уявлення про зміст тексту або зрозуміти основні тези. Стратегії читання, що розвиваються при роботі з автентичними текстами, стають основою для роботи з великою кількістю інформації в подальшому, наприклад, у вищій освіті або на роботі (Міхно О. П., 2021).

Також одним з не менш важливих аспектів є збагачення словникового запасу. Такі тексти часто включають специфічну лексику, професіоналізми та

фразеологізми, які рідко зустрічаються в адаптованих матеріалах. Наприклад, наукові статті з англомовних журналів можуть містити термінологію, необхідну для студентів технічних спеціальностей, або сленгові вирази з блогів можуть бути корисними для студентів, які цікавляться розмовною мовою. Учні не лише запам'ятовують нові слова, а й вивчають їх у природному середовищі, що сприяє глибшому і довготривалішому запам'ятовуванню. Це підсилює лексичну компетенцію учнів і робить їхнє володіння мовою багатшим і точнішим (Ashton-Hay S., 2011).

Автентичні тексти також сприяють розвиткові навичок письма, оскільки вони демонструють, як можна логічно та послідовно будувати тексти, висловлювати аргументи та передавати ідеї. Учні бачать приклади правильного структурування речень, абзаців і загальної композиції тексту, що допомагає їм формувати власні навички письма. Робота з новинами, де зазвичай використовується чітка і логічна структура, може допомогти учням створювати послідовні й зрозумілі тексти, що важливо для їхньої академічної підготовки. Вивчення різних стилів написання дає можливість учням освоїти різні жанри, що буде корисним для написання есе, наукових робіт або інших типів текстів у майбутньому (Elder L., 2008).

Перевагою читання автентичних текстів є формування *мотивації до навчання*. Коли учні працюють із справжніми, сучасними матеріалами, вони бачать практичну цінність мови, яку вивчають, і її зв'язок із реальним світом. Це не лише підвищує їхню зацікавленість у навчанні, а й надає їм відчуття прогресу, коли вони бачать, що можуть розуміти і аналізувати тексти, які читають носії мови. Таке усвідомлення досяжності навчальних цілей додає учням впевненості у власних силах і стимулює їх до подальшого вдосконалення мовних навичок. Автентичні тексти значно розширюють можливості освітнього процесу, сприяючи розвитку різнобічних навичок, від міжкультурної компетенції до здатності до самостійного навчання і критичного мислення. Вони не лише розвивають мовну та культурну грамотність учнів, а й допомагають їм стати впевненими, автономними й критично мислячими учасниками глобальної спільноти (Сидоренко Н. М., 2017).

Завдання, спрямовані на аналіз та інтерпретацію англомовних автентичних текстів, відіграють важливу роль у формуванні критичного мислення старшокласників, оскільки спонукають учнів до глибшого осмислення змісту, виявлення його різних смислових рівнів і оцінювання достовірності поданої інформації. Така діяльність сприяє усвідомленню впливу авторської позиції на подачу матеріалу та формує вміння розмежовувати об'єктивні факти й суб'єктивні оцінки, що є необхідним для орієнтації в сучасному інформаційному просторі.

Один із методів такого завдання – порівняння різних джерел, які описують одну і ту ж подію або питання, наприклад, міжнародний конфлікт, зміни клімату або соціальні явища. Учням пропонується прочитати декілька текстів з англомовних медіа — можливо, з ліберальної та консервативної преси, або з джерел, які представляють різні країни. Під час аналізу вони мають зосередитися на тому, як викладено інформацію, які факти наголошені або, навпаки, залишені поза увагою, який тон використовується у статті, чи є в тексті емоційні або переконливі мовні засоби. Наприклад, стаття з британського видання може

більше акцентувати увагу на європейській перспективі питання, тоді як американське джерело може висвітлювати ті самі події з іншої точки зору. Такий підхід допомагає учням зрозуміти, що кожен текст може мати прихований вплив, який формується не лише вибором тем, але й подачею інформації [Salmon G., 2008].

Завдання з виявлення суб'єктивності та об'єктивності англомовних автентичних текстів включає в себе навчання навичок розпізнавання *мови оцінки* та *мови фактів*. Учням пропонують шукати фрази, що вказують на суб'єктивні судження (наприклад, «It is widely believed», «It seems that», «critics argue») та порівнювати їх із нейтральними, об'єктивними формулюваннями («According to recent studies», «The data indicates»). Виявлення такої мови допомагає учням зрозуміти, як особисті погляди автора можуть впливати на тон тексту та як вживання певних виразів може схилити аудиторію до прийняття певної точки зору. Це також сприяє розвитку в учнів навичок аналізу стилістичних засобів, які використовуються для надання тексту переконливості або емоційної забарвленості. Ще одним важливим етапом є робота з підтекстом та аналізом маніпулятивних технік, які можуть бути використані в текстах. Автентичні англомовні тексти можуть містити приховані натяки, що впливають на сприйняття інформації, навіть якщо вона подана як об'єктивна. Наприклад, у тексті можуть бути використані епітети, що надають додаткову негативну чи позитивну конотацію (наприклад, «aggressive actions», «heroic efforts»), або ж невеликі зміщення у фокусі (наприклад, акцентування уваги на економічних вигодах замість соціальних наслідків). Навчання розпізнаванню таких технік сприяє розвитку у здобувачів *медіаграмотності*, що дозволяє їм не лише сприймати інформацію поверхнево, а й розуміти приховані наміри автора, виявляти елементи, які можуть впливати на думку аудиторії (Ashton-Hay S., 2011).

Загалом, такі завдання допомагають учням розвивати вміння глибокого аналізу текстів, розуміння авторських намірів та здатність розрізняти між суб'єктивними та об'єктивними складовими інформації. Це формує в них навички критичного мислення, які будуть корисними не лише в освітньому процесі, але й у повсякденному житті, адже здатність правильно інтерпретувати інформацію є важливою для прийняття зважених і обґрунтованих рішень (Міністерство освіти і науки України, 2025).

Ще одне важливе завдання – навчити учнів *розрізняти інформативні та оціночні висловлювання*. Англомовні автентичні тексти, особливо новинні або аналітичні статті, часто поєднують об'єктивні дані та оціночні судження. Учням пропонується розглядати текст з метою виділення тверджень, що ґрунтуються на фактах (інформативні), та таких, що передають ставлення автора (оціночні). Також важливо звертати увагу на *стилістичні засоби* та їхній вплив на інтерпретацію тексту. Наприклад, використання гіпербол, іронії чи емоційно забарвлених слів може суттєво змінити сприйняття читачем повідомлення і вплинути на загальне враження від тексту. Робота над виявленням таких засобів дозволяє здобувачам зрозуміти, як автор може використовувати стильові прийоми для підсилення своєї позиції, навіювання певних емоцій або для створення бажаного емоційного тону (Halpern D., 2014).

Важливим є також розвиток *самоаналізу* у роботі з англомовними

автентичними текстами, коли учні не лише аналізують зміст і структуру тексту, але й власну реакцію на нього. Такий самоаналіз формує критичне ставлення не лише до інформації, а й до власного процесу мислення, що є важливою навичкою для особистісного розвитку (Мартиненко О. Є., 2015).

Завдання, які передбачають роботу з іншомовними автентичними текстами, сприяють також *розвитку стійкості до маніпуляцій*. Учні дізнаються, як певні прийоми, що можуть використовуватися у медіа або політичних текстах, впливають на їхню свідомість. Наприклад, вивчення таких технік, як «нав'язування страху», «стимуляція почуття провини» або «поляризація думок», допомагає учням розпізнавати, коли автор намагається викликати певну реакцію. Це навчає їх приймати інформацію усвідомлено і дає можливість формувати незалежні судження, незважаючи на маніпулятивні прийоми (Ніколаєва С. Ю., 2013).

У роботі з політичною чи соціальною тематикою учні можуть зустрічати терміни, що мають особливе значення у відповідному контексті. Наприклад, у текстах про політичні ідеології важливо розуміти різницю між такими поняттями, як «liberalism», «conservatism» або «socialism», які не завжди мають прості відповідники в інших мовах. Це розширює не лише словниковий запас учнів, але й допомагає їм зрозуміти, як лексика відображає концепції, що стоять за певними поглядами, цінностями або ідеями. Складні іншомовні автентичні тексти також створюють *можливість для розвитку інтеграційних навичок*, тобто здатності поєднувати інформацію з різних дисциплін та галузей знань. Це особливо важливо для роботи з темами, які потребують комплексного підходу, як-от зміна клімату або глобальна економічна нерівність. Робота з такими текстами спонукає учнів застосовувати знання з біології, географії, історії чи економіки для розуміння складних причин і наслідків певних явищ. Це виховує в них цілісне бачення проблем і формує здатність до міждисциплінарного мислення, що є цінною навичкою у сучасному світі, де більшість викликів вимагає багатостороннього підходу (Тарнопольський О. Б., 2006).

Ще одна особливість сприйняття таких текстів – це *розвиток емоційної та соціальної чутливості*. Іншомовні тексти, що описують соціальні проблеми (наприклад, права людини, соціальну справедливість, біженців та їх інтеграцію), часто викликають емоційний відгук у читачів. Робота з такими текстами розвиває в учнів емпатію та здатність розуміти ситуацію інших людей, навіть якщо ті мають зовсім інший життєвий досвід. Це також сприяє формуванню соціальної відповідальності, адже учні розуміють, як їхні дії можуть впливати на інших, та замислюються над тим, як можна сприяти позитивним змінам у суспільстві. Така соціальна чутливість є основою для усвідомленої громадянської позиції та сприяє вихованню активних, відповідальних громадян.

Важливу роль у сприйнятті суперечливих тем відіграє також здатність *визначати цільову аудиторію тексту та оцінювати наміри автора*. Іншомовні автентичні тексти, особливо статті та аналітичні огляди, зазвичай створюються з урахуванням певної аудиторії, що впливає на подачу інформації. Наприклад, політичний огляд у британському виданні може бути спрямований на інтелектуальну аудиторію, яка вже знайома з подібними питаннями, тоді як американська популярна преса може використовувати більш доступну мову,

щоб залучити широку аудиторію. Розуміння того, для кого призначено текст і яку мету переслідує автор, дозволяє учням більш критично підходити до аналізу матеріалу, розуміти, чому інформація викладена саме так, і що саме автор прагне досягти своїм текстом (Пасічник О. В., 2019).

Висновки. Критичне мислення є ключовою складовою сучасної освіти, що забезпечує здобувачам здатність аналізувати інформацію, оцінювати її достовірність і приймати зважені рішення в умовах інформаційної перенасиченості. Його розвиток сприяє формуванню самостійної, відповідальної та соціально активної особистості.

Іншомовні автентичні тексти доводять свою ефективність як засіб розвитку критичного мислення, оскільки залучають учнів до роботи з реальними джерелами, стимулюють аналітичне мислення, уміння розрізняти факти й оцінні судження, виявляти авторську позицію та маніпулятивні стратегії.

Використання автентичних матеріалів у процесі навчання іноземної мови забезпечує комплексний розвиток мовної, міжкультурної та медіаграмотної компетентностей, підвищує мотивацію до навчання та формує здатність до самостійного й усвідомленого опрацювання інформації, що є необхідним для успішної адаптації учнів у сучасному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Безвін Ю. Г., Подосиннікова Г. І. Методична характеристика англомовних автентичних текстів періодичних онлайн видань як матеріалу для формування компетентності в читанні учнів профільної школи. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2020. № 7 (101). С. 192–202.
2. Мартиненко О. Є. Психолінгвістичні передумови формування англомовної аудитивної компетентності у майбутніх перекладачів. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. 2015. Вип. 131. С. 79–83.
3. Міністерство освіти і науки України. Навчальні програми для 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів. URL: https://www.mon.gov.ua (дата звернення: 30.01.2025)
4. Міхно О. П. Концепція навчання другої іноземної мови в загальноосвітніх навчальних закладах. Іноземні мови в навчальних закладах. 2021. № 2. С. 24–31.
5. Ніколаєва С. Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці). Київ: Ленвіт, 2008. 112 с.
6. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 415 с.
7. Околіта Б. І. Англомовні публіцистичні тексти як засіб формування критичного мислення старшокласників. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: зб. наук. пр. Кам'янець-Подільський: К-ПНУ, 2018. С. 123–130.
8. Панова Л. С. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах. Київ: ВЦ «Академія», 2020. 287 с.
9. Пасічник О. В. Використання автентичних текстів у вибіркових курсах для старшокласників. Методика викладання мови і літератури. 2019. № 47. С. 123–130.
10. Сидоренко Н. М. Використання автентичних текстів для розвитку критичного мислення учнів старшої школи на уроках англійської мови. Іноземні мови в сучасній школі. 2017. № 3. С. 22–27.
11. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти. Київ: ІНКОС, 2006. 192 с.
12. Шевкопляс Л. В. Формування англомовної компетенції в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи: дис. ... канд. пед. наук:13.00.02. Київ, 2017. 232 с.
13. Akbari O., Razavi A. Using authentic materials in the foreign language classrooms: Teachers' perspectives in EFL classes. International Journal of Research Studies in Education. 4(5). 2015.
14. Ashton-Hay S., Brookes D. Here's a story: Using student podcasts to awareness of language learning

strategies. EA Journal. 26(2). 2011. p. 15–27.
15. Browne M. N., Keeley S. M. Asking the Right Questions: A Guide to Critical Thinking. Pearson Education. 2015.
16. Cambridge English. Developing Critical Thinking Skills in the ESL Classroom. Cambridge University Press. 2021.
17. Elder L., Paul R. Critical Thinking: Tools for Taking Charge of Your Learning and Your Life. Pearson Education. 2008.
18. Halpern D. F. Thought and Knowledge: An Introduction to Critical Thinking (5th ed.). Psychology Press. 2014.
19. OECD. PISA 2018 Results: What Students Know and Can Do (Vol. I). OECD Publishing. 2019. URL:https://www.oecd.org/pisa/publications/pisa- 2018-results.htm (accessed: 17 March 2025).
20. Salmon G. How to Create Podcasts for Education. Open University Press. 2008.

Статтю надіслано до редколегії / Recieved 02.02.2026 р.
Статтю рекомендовано до друку / Accepted 16.03.2026 р.
Опублікованно / Published 20.05.2026 р.